

ДІАГНОСТИЧНА ТА ПІДТРИМУЮЧА ДІЯЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З НЕБЛАГОПОЛУЧНИХ СІМЕЙ

Гапчак Юлія

Підтримка дітей із неблагополучних сімей і дітей із сімей, сьогодні є питанням не лише милосердя, а й національної безпеки та соціальної стабільності. В умовах війни діти з неблагополучних родин стають подвійно вразливими. Вони не мають «безпечної гавані» вдома, що підсилює травми від зовнішніх загроз. Без стороннього втручання такі діти часто копіюють деструктивні моделі поведінки батьків, особливо небезпечною ця проблема постає для сімей, в яких батьки страждають від залежностей, безробіття, бідності. Коли дитина не знаходить розуміння та підтримки вдома чи в громаді, вона шукає їх «на вулиці» [1]. Важлива роль в процесі підтримки належить саме соціальним працівникам.

Саме соціальний працівник разом з психологом здійснює діагностику психологічного стану дитини, проводить комплексну оцінку її потреб та оцінку ризиків безпеки в сімейному мікросередовищі; розробляє індивідуальний план соціального супроводу з чіткими індикаторами ефективності і контролює виконання умов договору про супровід. [2].

Мета статті – теоретично дослідити і обґрунтувати діагностичну та підтримуючу діяльність соціального працівника в процесі соціального супроводу дітей із неблагополучних сімей.

Емпіричне дослідження психологічних особливостей дітей з неблагополучних сімей було проведено на базі Центру надання соціальних послуг Дашівської селищної ради Гайсинського району Вінницької області який здійснює системну соціальну роботу з неблагополучними сім'ями і сім'ями, які опинились в складних життєвих обставинах. До участі в дослідженні було залучено 60 учнів 5-6 класів і було використано наступні психодіагностичні методики: «16-факторний особистісний опитувальник Р. Б. Кеттелла» (16-FPQ-187-A), «Шкала

особистісної тривожності для дітей і підлітків Бело Кондаша», «Методика діагностики рівня шкільної тривожності Б. Філіпса», «Опитувальник рівня агресивності Басса-Даркі» (BDHI) [3].

За результатами дослідження було з'ясовано що діти із неблагополучних сімей, відчувають розчарування в житті, незадоволеність, підвищену напруженість, високий рівень тривожності, мають нестабільну самооцінку, схильність до вербальної агресії, демонстративного порушення правил в поведінці. За результатами коореляційного аналізу ми встановили, що високі показники тривожності у дітей із неблагополучних родин сприяють розвитку агресивності. Іншими словами, досліджувані з високими показниками тривожності, мають більшу схильність до проявів агресивної поведінки, що в майбутньому може сприяти розвитку більш складних форм асоціальної поведінки.

З метою профілактики і подолання життєвих труднощів, збереження і підвищення соціального статусу здійснюється соціальний супровід таких дітей. Відповідно до оцінки потреб сім'ї або особи дитячого віку, складається індивідуальний план соціального супроводу. У такому плані вказують основні цілі, заходи та очікувані результати для подолання чи мінімізації складних життєвих обставин.

Від соціальних працівників вимагається володіння технологіями соціально-психологічної роботи з даною категорією клієнтів, уміння регулювати негативні процеси в сім'ї специфічними методами та інструментами психологічної роботи, відповідними кожному конкретному випадку [3]. Своєчасна підтримка допомагає запобігти глибоких психологічних розладів у майбутньому. Ми запропонували благодійний проект «Добро існує», метою якого приділити увагу таким дітям шляхом їх відвідування та привітання з Днем народження і святами.

Для дитини, яка часто стикається з труднощами, подарунок від сторонніх людей стає доказом того, що світ не ворожий, а добро існує і вона не самотня.

Святкові подарунки дарують можливість відволіктися від побутових проблем і відчутти святковий настрій, що створює яскраві спогади на все життя [1].

Таким чином, сьогодні акцент зміщується з простої гуманітарної допомоги на комплексний супровід: психологічну реабілітацію, наставництво та створення безпечних просторів. І першим етапом є як раз та допомога, з боку соціальних працівників, яка формує у дитини віру в добро та справедливість, відчуття власної цінності і соціальної рівності. Своєчасна підтримка допомагає запобігти глибоких психологічних розладів у майбутньому. Запропонований благодійний проект «Добро існує», надасть можливість дитині усвідомити, що про її існування пам'ятають, що вона є важливою і допоможе компенсувати брак батьківської уваги та сприяти формуванню адекватної самооцінки.

Список використаних джерел

1. Белкіна-Ковальчук О. Сімейне неблагополуччя та його наслідки: соціально-педагогічний аспект. *Ввічливість*. 2021, №3, С. 17-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/humit_2021_3_5
2. Позитивне батьківство: про підхід у вихованні та як він впливає на розвиток дитини: брошура / уклад. Пашко Наталя, Козлова Анна. Київ. Представництво Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні. 2024. 15 с.
3. Соціальна робота в умовах війни в Україні: проблеми та шляхи вирішення: матеріали I Міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпро, 14 березня 2025 р.). Дніпро: ДВНЗ «ПДТУ», 2025. 415 с